

barátokat a hamis mammonnal. A meglopottak is eljuthatnak az adásban gazdagodás szemléletére. Ugyanis adásban gazdagodni akaró barátságokra épül az Isten Ország.

(2016.)

VÉGH GYÖRGYI

BÚCSÚ A FEGYVEREKTŐL A FAREWELL TO ARMS (HEMINGWAY)

Az ideai erőszakmentesség világnapra emlékezve jeleztük olvasóinknak, hogy interjúorozatot indítunk, megszólítva a békéért munkálkodókat.

Elsőként - az általános hadkötelezettség megszűnésének 5. évfordulója alkalmából - dr. Merza Józseffel beszélgetünk, aki 30 évvel ezelőtt mondott nemet a katonai behívóra.

Ön büntetett előéletű?

Merza J.: Nem. A hat hónapnyi fogházra módosított nyolc hónapos börtönbüntetést pénzzel meg lehetett váltani, s nekem – négy gyereke miatt – jobb volt fizetni, mint munkátlanul ülni.

Lépünk vissza 30 évet! Emlékszik még, mire gondolt, amikor megkapta a katonai szolgálatra szóló behívót? (Pontosan mikor?) Hány éves volt akkor?

Merza J.: 47 éves és két napos. A születésnapomon feleségemmel és 6 éves lányommal szép, őszi sétát tettünk Kecskeméten, ahol, elemi iskolás koromban, öt évet töltöttem. A behívó 1979. szeptember 18-ára szól. Több mindenre gondoltam, de két lényeges dolog volt. Az egyik: jó időben jött a behívó, mert akkor már tudtam, hogy ilyen esetben mit kell tenni. A másik: Azt kell tenni, amit mondunk, vagyis szavainknak és cselekedeteinknek összhangban kell lenni egymással.

Mi indította négygyermekes matematikusként arra, hogy visszautasítsa a szolgálatot?

Merza J.: Az erőszakmentességről vallott és bő két évtized során kialakult felfogásom.

Tisztában volt az esetleges következményekkel?

Merza J.: Nem. A következmények attól függtek, hogy a bíróság minek fogja tekinteni az ügyet. A szokásos büntetési tétel, sorkötelesek esetén, három és fél év körül mozgott. Ha politikai ügyet akartak volna kerekíteni belőle, akkor több is lehetett volna akkor is, ha túl vagyunk a helsinki egyezmény aláírásán.

Gyermekei hogyan fogadták döntését?

Merza J.: A három nagyobb gyermek egy aláírt képeslappal fejezte ki támogatását, ami nálam volt addig, amíg el nem vették egyéb leadandó tárgyakkal együtt.

Milyen büntetést szabott ki a bíróság a szolgálatmegtagadásért?

Merza J.: Meglepően enyhe, nyolc hónapnyi börtönt, amit a Legfelsőbb Bíróság hat hónapi fogházra változtatott. Ezt az ítéletet a Legfelsőbb Bíróság Elnöki Tanácsa, a Legfőbb Ügyész kétszeri fellebbezésére sem módosította.

Mivel két év múlva visszautasítottam a katonakönyvem átvételét, egy újabb tárgyalás után ismét pénzbüntetést kaptam.

Nem bánta meg?

Merza J.: Nem. A világ egy másik oldalát ismertem meg. A hátrányokat pótolta a rendben lévő lelkiismeret.

Van arról tudomása, hogy a közvélemény hogyan reagált erre a szokatlan és nem veszély nélküli tettére?

Merza J.: Igen. Legfontosabb támogató az Egyház lett volna, azonban a Katolikus Püspöki Kar, egy felkért referensének véleményét magáévá téve, elhatárolta magát az effajta viselkedéstől.

Voltak támogatói (családján kívül), akik megerősítették döntésének helyességében és a következmények vállalásában? Kik (egyének és társadalmi csoportok)?

Merza J.: Munkahelyi kollégáim világlátott emberek, ezért magatartásom, ha nem is mindig követhető, de érthető és megbecsülendő volt számukra. A külföldi írótt vagy elektronikus hírközlés révén a határon túl is ismertté lett ügyem. Békecsoportok álltak mellé. A hazai demokratikus ellenzék szintén támogatta, mint az emberi jogok megvalósításának esetét. Erőszakmentes felfogást valló egyházi felekezetek és személyiségek fejezték ki egyetértésüket. Alapvető támogatást, természetesen, a bázisról, a Bokor közösségtől kaptam.

Később követői is lettek. Megkeresték önt, mielőtt a katonai parancsnokságra mentek? Mit tudott mondani nekik?

Merza J.: Másfél év után a nagyobbik fiam követett, majd közösségi fiatal barátaim. Megkerestek, elmondtam az addig követett bírósági gyakorlatot, valamint azt, hogy milyen körülmények között kell eltölteniük a kiszabott szabadságvesztést. Saját tapasztalataimat és a szolgálatmegtagadás miatt korábban elítéltektől hallottakat mondtam el.

Az utóbbi néhány évben már nemcsak az országok közötti háborúkról hallhatunk szomorú híradásokat, a hazai iskolákban megjelenő erőszakos esetekről szóló tudósításoktól is hangos a média. Mit gondol erről?

Merza J.: Szomorú vagyok, de összefoglaló általánosságokat – nem lévén szakember – nem akarok mondani. Mint európai magánember, szubjektív hangként, azt a bánatos élményemet említem, amikor megtudtam, hogy a párizsi metróaluljárókból kivész a zenés romantika és a felszínen bőrruhás fiatalok száguldoznak bivalyerős motorokon. Metrókocsikat foglalnak el, ártatlan emberek kerülnek olyan ügyek miatt életveszélybe, amihez semmi közük sincs. Amerikában a tanár a katedra mögül pisztolypárbajt vív tanítványával. A dicsőségnek számító első kubai gépeltérítéstől az önfeláldozó, öngyilkos robbantóig olyan úton megyünk, aminek nehéz pesszimizmus nélkül látni a végét. A politika – a jószándékúak ellenére, ilyenek is vannak – az erőszak mindennapos szálláscsinálója. Nehéz keserű szatírárt nem írni. Nem folytatom, meghagyom ezt a témát a vele készséggel foglalkozó napilapoknak, okos politológusoknak és társadalomfilozófusoknak. Ami az oktatást, a gyerekeket illeti: a globális vi-